

Mariola Abkowicz, Anna Sulimowicz

Ze starego albumu – odpowiedzi

Awazymyz : pismo historyczno-społeczno-kulturalne Karaimów nr 2(23), 18

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ze starego albumu – odpowiedzi

Dwukrotnie już (Awazymyz nr 21/2008, wydanie rosyjskojęzyczne, s. 15 oraz nr 22/2009, 1, IV okładka) zamieściliśmy stare fotografie z prośbą o pomoc w rozszyfrowaniu, kim są widoczne na nich osoby. I oto otrzymaliśmy już pierwsze odpowiedzi:

Kobieta z dzieckiem na prezentowanym w numerze 21 zdjęciu to Zofia z Kobeckich Abkowiczowa (1856–1946), córka Józefa Awii Kobeckiego, żona generała Rafała Abkowicza (1845–1910). Nie udało się nam jednak ustalić, czy dzieckiem jest Ksenia (1886–1945), bohaterka opowieści Zofii Dubińskiej¹, czy też jej zmarła w dzieciństwie siostra, Elena² (1889–1892), pochowana na Cmentarzu Karaimskim w Warszawie. Zidentyfikować osoby na zdjęciu udało się dzięki pomocy Marii-Emilii Łopatto, która na jednej ze stron starego albumu rodziny Kobeckich odnalazła zdjęcia Zofii z różnych okresów jej życia: jako dwu-, trzylatkę z rodzicami i rodzeństwem, potem jako gimnazjalistkę z Wilna, dalej narzeczoną na portrecie zrobionym w 1880 r. w Kownie i sprezentowanym narzeczonemu na rok przed ślubem, a w końcu jako młodą matkę w żałobie tuż po śmierci młodszej córki w Warszawie w 1892 r.

Rozwiązana została też zagadka grupowego zdjęcia z St. Petersburga, na którym rozpoznaliśmy tylko trzy osoby: Józefa Łobanosa (1888–1946), jego siostrę, Zofię z Łobanosów Dubińską (1884–1948) oraz Ilję Iwanowicza Jutkiewicza (1883–1937). Dzięki pomocy cioci Aliny Ławrynowicz poznaliśmy tożsamość tajemniczych panien: obok Józefa Łobanosa stoi siostra I. I. Jutkiewicza, Zuzanna Robaczewska (1886–1962), żona pułkownika Noja Nojewicza Robaczewskiego (1881–1940?), który zginął w Workucie, matka zaginionego podczas kampanii wrześniowej Jerzego (1908–1939?). Do końca swych dni czekała na powrót syna. Na dywanie siedzi druga siostra, Nadzieжда Iwanowna Jutkiewicz (1888–1961), po mężu Hojska. Opowieść o rodzinie Jutkiewiczów obiecała nam ciocia Ania Szpakowska z Wilna.

Mariola Abkowicz
Wrocław

Rodziny Bezikowiczów i Sułtańskich

Obie rodziny, których członkowie zostali uwiecznieni na starych fotografiach zamieszczonych w poprzednim numerze Awazymyz, wywodzą się z Łucka. Sułtańscy to potomkowie znanego karaimskiego uczonego, Mordechaja syna Józefa Sułtańskiego (1773–1863), teologa i historyka, autora gramatyki języka hebrajskiego, nauczyciela Hadży Baby Abrahama Firkowicza. W latach 20. XIX w. wyjechał na Krym, był hazzanem w Kale i w Eupatorii. Jego syn, Izaak (1824–1899), przez prawie 50 lat pełnił funkcję hazzana w Symferopolu. Zorganizował zbiórkę na rzecz budowy kienesy w tym mieście i doprowadził do jej wzniesienia w 1896 r. Hazzanem – w Kijowie – był syn Izaka, a wnuk Mordechaja, Józef Sułtański.

Gdy Mordechaj Sułtański przeniósł się na Krym z drugą żoną i młodszymi dziećmi, w Łucku pozostał jego syn z pierwszego małżeństwa, Józef (ok. 1803–1852). Oprócz czterech córek, miał on syna Szymona (ok. 1830–1906), a ten z kolei, żonaty z Anną c. Szymona (ok. 1839–1914), dwoje dzieci: Józefa (1868–1900) i Dorotę (1865–1947). Dorota wyszła za mąż za osiadłego w Łucku przybysza z Litwy, Eliazara Nowickiego. Józef żenił się dwukrotnie – w 1893 r. z Rachelą Rudkowską (1869–?), z którą się rozwiódł po narodzinach syna, Michała (ur. 1894–?) i w 1897 r. z Menuchą (Marią) c. Izaaka Bezikowicz (ur. 1865–?).

Nazwisko Bezikowicz (w różnych wariantach) można spotkać zarówno na Litwie, jak i w Łucku. Ongiś była to jedna z najliczniejszych rodzin łuckich Karaimów. Niektórzy z jej członków w poszukiwaniu lepszych perspektyw życiowych osiedlali się w Rosji – w Moskwie, Odessie, Berdiańsku. Maria urodziła Józefowi Sułtańskiemu dwóch synów: Izaaka (ur. 1898–?) i Józefa (1901–?). Młodszy syn przyszedł na świat po przedwczesnej śmierci ojca – zaledwie 31-letni Józef zmarł bowiem na tyfus 1 października 1900 roku. Syn pogrobowiec, który imię otrzymał po ojcu, przyszedł na świat trzy miesiące później.

Marią Sułtańską, której dedykowana jest pierwsza z fotografii, jest najprawdopodobniej wdowa po Józefie. Być może po śmierci męża wyjechała z dziećmi do krewnych do Odessy – mieszkał tam jej kuzyn (wnuk brata jej dziadka), Abraham-Szałom (ok. 1855–1909). Bezikowicze ze zdjęcia to zapewne jego rodzina. Widoczny na drugiej fotografii chłopiec jest którymś z synów Marii (Izaakiem lub pogrobowcem Józefem), a dziewczynka to zapewne córka jej odesskiego kuzyna.

Anna Sulimowicz
Warszawa

¹ Zofia Dubińska, Zachowane w pamięci. Awazymyz 2009, 1, s. 7–8.

² Adam Dubiński, Cmentarz karaimski w Warszawie, Awazymyz 2006, 3, 3–6.